

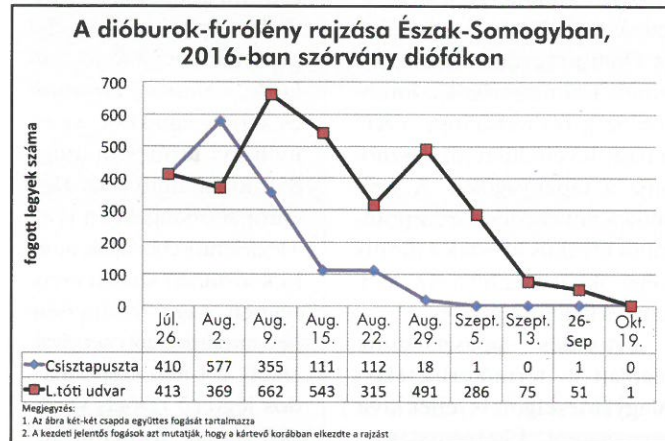
Ha feltűnik a dióburok-fúrólégy

Az invazív dióburok-fúrólégy (*Rhagoletis completa*) magyarországi kártételéről 2011 óta van tudomásunk. Valószínű azonban, hogy a nyugati és délnyugati határ mentén már korábban is jelen volt, szórvány- és elsősorban „bútordiónak” szánt telepítésekben. A kártevő rohamtempóban terjedt az országban és tavaly komoly meglepetést okozott.

Egy dióba
több nőstény is
helyezhet
tojásokat.

▲ A dióburok-fúrólégy imágói

Az első hivatalos megjelése óta nyomon követhetjük az ország belseje felé történő terjedését. Ezt elsősorban Zala és Somogy megyében tanulmányoztuk. A 2014. és 2015. évi megfigyelések azt mutatták, hogy a dióburok-fúrólégy elérte a Balaton térségét, a megfigyelésre kihelyezett Csalomon® PALz csapdák meghatározó mértékben fogták az imágóit.

Mégis meglepetés volt, amit 2016-ban tapasztaltunk, mind szórványdiófákon, mind termő ültetvényekben.

Sok lárv a burokban

A dióburok-fúrólégy évenként egy nemzedéket nevel. Rajzása általában július közepétől

augusztus végéig, szeptember elejéig tart. Biológiája hasonlít a Magyarországon őshonos cseresznyelégéhez, de jelentős különbség, hogy míg a cseresznyelégy egy gyümölcsbe csak egy tojást helyez el, a dióburok-fúrólégy sokszor 10-15-öt is. A nőstény a gyümölcsöt nem jelöli meg illatvegyülettel, így egy dióba több nőstény is helyezhet tojásokat. Amikor nagy egyedszámokban van jelen a kártevő, nem ritka, hogy egy-egy zöld dió burkában 15-19 nyű is fejlődik. Sőt, a hosszú rajzás miatt a korábbi lárvák kifejlődése után új lárvák jelenhetnek meg.

A dióburok-fúrólégy rövid tojáslámpot (5-7 nap) után a termés zöld burkában károsít, ennek következtében a burok megpuhul, másodlagos kórokozók, illetve szaprofita gombák és baktériumok telepedhetnek meg rajta. (Számos gombafajról állapították meg, hogy a különböző tüneteket mutató terméseken megjelenhetnek.) A dióburok-fúrólégy kezdeti kártételét a termés elszíneződése mutatja, ami viszont gyakran összetéveszthető a dió baktériumos megbetegedésével, illetve a botrioszfériás fertőzéssel. A kifejlett lárv 8-10, esetleg 12 milliméter hosszú, fejlődése befejeztével kirágja magát, és a földre hull. A talajban 5, maximum 7-8 centiméter mélyen alakul okkersárga bábba. A következő év nyarán fejlődik ki a légy, ami a talaj felszínére fúrja magát.

A kártétel következtében a termés elszíneződik, megpuhul

A károsított termés idő előtt lehullik a fáról, de ez az augusztusi dióhullás kórokozók következtében is létrejöhet. A lárvák egy része szüretkor (a dió rázásakor) is a termésben van és azzal együtt „betakarítják”. Viszont hamar befejezik a fejlődésüket, és a tárolás helyén, a ládák alatt vagy mellett igyekeznek telelőhelyet keresni.

Tavaly tömegesen

Az elmúlt évben komoly dióburok-fúrólégy kártétel alakult ki a már említett elterjedési területén. Vizsgálatainkat elsősorban Somogy megyében végeztük, de ha lehetőségünk volt, Zala megyében is megállapítottuk a fertőzöttséget.

A táblázat mutatja, mennyi volt július 26-án az egy héttel korábban kihelyezett csapdák fogása. Tavaly Zala és Somogy megyében a diótelepítések és szórványdiófák is súlyos kései fagykárt szenvedtek, az utóbbiakon sok esetben egyetlen dió sem volt, viszont a rajzást az ezeken a fákön elhelyezett csapdák is észlelték. A fogási eredményeket a táblázat mutatja.

A kártevő 2016. évi rajzását mutatja az 1. ábra, amely

Somogy megyében 2016-ban fogott dióburok-fúrólégyek száma (Csalomon® PALz csapdák)										
Időpont	Júl. 26.	Aug. 2.	Aug. 9.	Aug. 15.	Aug. 22.	Aug. 29.	Szept. 5.	Szept. 13.	Szept. 26.	Okt. 19.
Szórványdiófákon ¹	119	180	244	165	125	54	38	10	7	1
Telepítésekben ²	1	9	28	15	13	10	nem ért.	8	2	2

¹ Somogy megyében szórványdiófákon elhelyezett csapdák száma: 10 (a táblázat ezek átlagát mutatja)

² Lengyeltóti diótelepítésekben elhelyezett csapdák száma: 6 (a táblázat ezek átlagát mutatja). A területen rendszeres inszekticid-kezelés volt, egyrészt az almamoly ellen, másrészt a dióburok-fúrólégy ellen

ilyen két hely szerepel, az egyik Csisztapuszta, ahol ú menti szórványfákon voltak a csapdák, a másik Lengyeltóti, ahol több, udvarban lévő diófán. Az ábra két-két csapda együttes fogását mutatja. Csisztapusztán a fertőzés mértékét nem lehetett megállapítani, mert fagykár következtében nem volt termés a fán, Lengyeltótiiban gyakorlatilag 100 százalékos volt a fertőzöttség és nem volt ritka, hogy 10 vagy annál több nyű károsított egy dióban. Zala megyében végzett szórványos megfigyelések szerint (ahol szintén jelentős fagykár volt) a fákön megmaradt termések augusztus legvégén fertőzöttek voltak.

Jól látható a meglehetősen hosszú, július közepétől szeptember első dekádjáig tartó rajzás, és a jelentős fogott egyedszám.

Kellemetlen károsítók

A dióburok-fúrólégy rendkívül kellemetlen kártevője a diónak. Rágásának következtében a károsított burok rátapad a dió csonthéjára, azon nagy fekete folt keletkezik, ami manipuláláskor sem távolítható el, így nagymértékben rontja a minőséget. A kártétel sokszor társul bakteriális és gombás megbetegedésekkel. Sokszor nem lehet megállapítani, hogy mely kórokozó vagy kártevő volt jelen elsődlegesen. A nedvesen rothadó dióburok csalogató hatása (elsősorban a fehérje bomlástermékek miatt) más légyfajokra is, amelyek nem sorolhatók a közvetlen kártevők közé.

Külön kell említést tenni a Bodor János által Magyarországon először említett fekete dióburok-gabonalegyről (*Polyodaspis ruficornis*). E kártevő szerepe még nem

tisztázott teljesen, sőt az sem, hogy mikor keresi fel a diót, mennyire elterjedt az országban ez a faj. A tapasztalt kártétel nagyon hasonlít a dióburok-fúrólégyéhez, a károsított zöld burok itt is rátapad a csonthéjra, de ezek a lárvák sok esetben az alapi nyíláson keresztül behatolnak a dió belsejébe, és ott táplálkoznak, majd bábóznak. Ugyancsak bebábózkodhatnak a károsított burokban is. A lárvák és a bábok kisebbek, mint a másik fajú.

Mi várható 2017-ben?

A dióburok-fúrólégy kártétele ellen rendkívül nehéz a védekezés, a diófák hatékony védelmét jelentő sajátos felteletek, továbbá a lárvák rejtett életmódja csökkenti a rovarölő szerek hatékonyságát, másrészt a hosszú rajzási idő (gyakorlatilag 6-8 hét) ismételt permetezéseket kíván, amelyek viszont jelentősen megnövelik a termesztés költségeit.

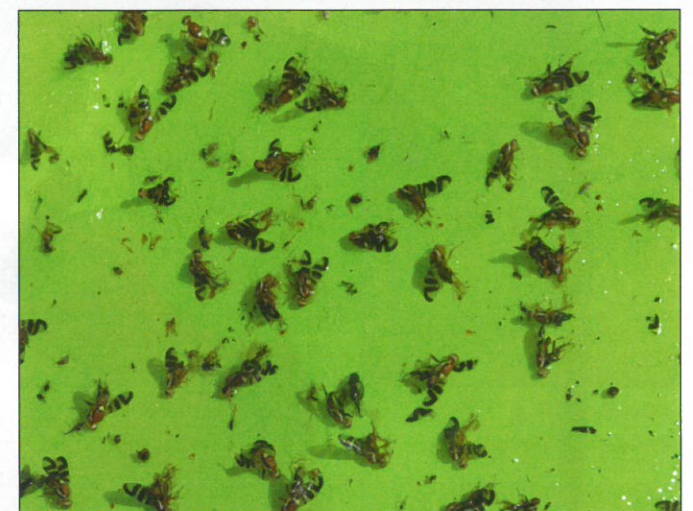
Mi lesz a helyzet 2017-ben a 2016. évi nagy kártétel után? Az eddigi tapasztalatok szerint a talajban, akár sekélyen bábózkodó, majd ott áttelelő kártevők nem szenvedték meg a hosszú, hideg telet. Valószínűleg ez a helyzet a dióburok-fúrólégygel is. Ráadásul a jól repülő fajok közé tartozik, így azokról a területekről, ahol fagykár érte a diót, továbbrepült a kevésbé károsultak felé. Így további terjedését figyelhetjük meg.

A cikk megjelenésének idején valószínű, hogy már észlelhetjük a rajzást. A dióburok-fúrólégy monitorozását elsősorban árutermelő gyümölcsöseinkben javasoljuk.

**Voigt Erzsébet Viktória,
Jósvai Júlia Katalin,
Tóth Miklós**

▲ A dióburok-fúrólégy kifejlett lárvái 9-10 mm nagyságúak

▲ A dióburok-fúrólégy Csalomon® PALz csapdában, 2016., Somogy megye

A kártétel következtében a dió csonthéján nagy fekete folt keletkezik